

vilka, ska skriva framtidens spiritualitet och vägval i denna mångfacetterade rörelse?

En myt i den svenska kontexten som dessa båda band skickligt avlivar är den att Pingströrelsen är socialt omedveten och inaktiv. Pingströrelsen inte bara tilltalar människor från de lägre samhällsskikten utan förmår att lyfta dem vidare på samhällsstegen och i sin tur mobilisera dem till tjänst för sin nästa. Det finns ett utåtriktat drag i denna individinriktade väckelse som ibland undgår bedömare av densamma men som i dessa båda band bär övertydliga drag. Det finns också i dag kompletterande forskning på pingstväckelsen bland indianer i Peru och hur den väl så effektivt som katolska basgrupper förmår att omvända hela samhällen från fattigdom till självhjälp genom individernas primära omvändelse.

Vad är då svensk Pingströrelse? Efter mitt studerande av dessa två band av historieskrivning och tematiska artiklar skulle jag vilja sammanfatta min behållning så att Pingströrelsen i Sverige är en importerad väckelserörelse från Azusa Street i Los Angeles som på ett unikt sätt genom framgångsrika ledare förmådde anknyta till svensk mylla och folkkristendom. Inte minst detta sista skulle kunna äga en mer framtida plats i böckerna. Vad är det i denna karismatik med smått elitistiska drag som samtidigt fungerar så folkligt förankrat? Hur kunde denna amerikanska väckelsekristendom växlas ut i svenska bygder och en folklig själ? Det finns också en brygga mellan nuvarande Svenska Missionskyrkan och denna rörelse som skulle kunna äga en tydligare historieskrivning. «De pingstbetonade», som de kallades på 1920- och 1930-talen, samarbetade över de olika territorierna så att både missionsföreståndare och Lewi Pethrus blev förvillade och varken ägde morot eller piska. Vad är det som förklarar en inhemsk väckelserörelse som den missionsförbundiska och denna importerade rörelse? Det finns mycket att fundera över efter denna gedigna läsning och ett stort tack att uttala både för behållning och hitills obesvarade frågeställningar.

Runar Eldebo

John Allen: *Rättvisans rebell: Desmond Tutu — en biografi*. 490 sid. Libris förlag, Örebro 2007.

Under 1980-talet fanns i Sydafrika två klart lysande kyrkoprofiler i kampen mot apartheid: ärkebiskop Desmond Tutu och pastor Allan Boesak. Båda mycket duktiga predikanter och talare, men tydlig var också Boesaks politiska framtoning i kontrast till Tutus mer politiska oskuldfullhet och personliga integritet.

Desmond Tutu blev, och är, en bild av personlig fromhet, disciplinerat böneliv, kyrklig förankring och profetisk kraft med stor politisk betydelse. Vem skulle kunna vara en bättre skildare av hans liv är den som var hans pressekreterare under ärkebiskopstiden och dessutom informationschef på sannings- och försoningskommissionen i Sydafrika, den kommission som Tutu till stor del var initiativtagare till? Det är just detta som skett i och med att John Allen har skrivit en välskriven och kunnig biografi.

Titeln *Rättvisans rebell* (eng. *Rabble-Rouser for Peace*, Free Press/Simon & Schuster, New York 2006) ger en indikation på det kontroversiella i Tutus sätt att vara präst, biskop och kristen ledare. Att Tutu uppfattats som en kontroversiell person har kanske inte blivit särskilt tydligt i vårt land, men i Sydafrika, liksom i Storbritannien och USA, har han varit en sådan.

Allen skildrar i sin bok Tutus liv från början till idag. Det är en spännande resa läsaren får vara med om. Dels handlar det om en ung människas uppväxt under apartheid, medvetandegörandeprocessen och mognaden till en som på evangeliets grund stod i fronten i kampen mot rasåtskillnad och orättvisa (och en som fortfarande gör detta, om det så gäller den nuvarande sydafrikanska regeringens tillkortakommanden eller homosexuellas rättigheter), dels handlar det om Sydafrikas historia, framför allt dess moderna historia. Läsaren får en initierad beskrivning av både apartheids framväxt och dess nedmonterande med särskilt fokus på kyrkornas, främst den anglikanska kyrkans, roll och agerande.

En av de mer intressanta aspekterna på detta är att Tutu själv har fått uppleva både införandet av detta omänskliga system, varit med i kampen mot det och fått uppleva frukterna av sina och så många andras arbete — frihet och demokrati för «regnbågsfolket»!

Under Tutus unga år med skolgång på olika platser och med olika avstånd till skolan står det i boken att han bland annat åkte mycket taxi. För en svensk läsare framstår detta som underligt: hur kan en fattig svart familj låta ett barn åka så mycket taxi? Det som inte framgår av översättningen är att «taxi» i Sydafrika var, och är, beteckning på de minibussar som är det vanligaste och billigaste fortskaffningsmedlet för fattiga i Sydafrika. Det handlar om läsarens förförståelse av det man läser.

Förförståelse är också viktigt när man i boken tar del av Tutus teologiska utveckling och mognad. Han fick möjlighet att studera i Storbritannien och med sin förförståelse av att vara svart under apartheid och uppleva friheten i Europa blev den traditionella teologin till något mer. Tutu arbetar mycket med begreppet *ubuntu*, vilket i korthet innebär att en människa bara kan vara människa genom andra människor — vi hör ihop. Vidare innebär *ubuntu* att offret inte bara är ett

offer utlämnat till förövarnas agerande utan också en som kan ta makten över sitt eget liv och förändra förövarna.

Boken ger också en bild av betydelsen av hjälp, stöd och bistånd — utan omvärldens stöd både med kontakter och med pengar hade inte Tutu blivit den han är. Han gavs möjlighet att studera, fick erfarenheter av en annan värld med andra värderingar och lagar, kunde bygga upp ett kontaktnät och fick arbeta i andra länder. Nobels fredspris 1984 hade en stor betydelse för hur Tutu kunde verka och arbeta; inte ens en apartheidregim ville gärna ge sig på en fredspristagare!

Allen har lyckats med att både skildra ärkebiskopen och människan, de stora skeendena och det personliga livet. *Rättvisans rebell* är en bok som visar på trons kraft i handling. En rik litteraturhänvisning för den som vill gå djupare avslutar boken.

Per Svensson

Kimmo Kääriäinen och Eila Helander (red.): *The ministry to Finns abroad. 110 sid. Church Research Institute, Tampere 2007.*

Jag blev glad då jag ombads recensera en bok om den finska evangelisk-lutherska kyrkans utlandsverksamhet. Glad för att jag fått frågan, men framförallt för att en sådan bok betyder att en kyrka tar sin utlandsverksamhet på allvar genom att forska kring den och dessutom utge en rapport på engelska. Det betyder också att fler än jag, som haft utlandskyrkors speciella karaktär som specialintresse, kan dra slutsatser kring vad det innebär att vara utlandskyrka, oavsett vilken som är den sändande kyrkan. I mina tidigare studier har jag inte läst om den finska evangelisk-lutherska kyrkan, så både moderkyrkan och utlandskyrkans förhållanden var helt nya för mig.

Boken är en sammanställning av två forskningsrapporter. Den första delen behandlar flyttvågorna från Finland, och hur den evangelisk-lutherska kyrkan agerat kring dessa vågor och mottagarländerna. Den andra delen behandlar de utmaningar som den finska evangelisk-lutherska kyrkan möter under 2000-talet.

Efter att ha läst denna bok har jag lärt mig åtskilligt om Finlands migrationshistoria, inklusive en del uppseendeväckande saker. Visste ni t.ex. att finländarna i Kanada till stor del var utvandrade kommunister eller att Storbritanniens och Australiens krigsförklaring mot Finland under andra världskriget ledde till att den finska sjömansprästen i Australien internerades? Det har varit intressant och lärorikt att konstatera hur lika men ändå olika två grannländer kan vara.

Jag har i egna studier kunnat konstatera att de sändande kyrkorna kan ha mycket olika syn på utlandskyrkans verksamhet och mål. Den finska evangelisk-lutherska kyrkan intar en ståndpunkt som är ny för mig, nämligen att mottagarlandets lutherska kyrka bär huvudansvaret för utlandsfinländare. Så långt är allt gott och väl, men när den finska lutherska kyrkan som en konsekvens menar att mottagarländernas lutherska kyrkor ska anställa finstalande pastorer med egna medel känner jag mig lite tveksam. Uppenbarligen har denna ståndpunkt också orsakat en del missförstånd mellan den finska evangelisk-lutherska kyrkan och mottagarländernas lutherska kyrkor. Kanske är det talande att ett avsnitt i kapitlet om Sverige har fått titeln *Mother Sweden finally takes charge* och det är inte utan att man anar en viss belåtenhet när kapitlet avslutas med konstaterandet att alla församlingar i Svenska kyrkan måste inkludera det finskspråkiga arbetet i den obligatoriska församlingsinstruktionen. På ett flertal utländska orter har ett samarbete mellan den finska och svenska församlingen också orsakat problem, och så småningom upphört, framförallt på turistorter. Intressant är att denna grundhållning från moderkyrkan lett till att man i flera engelskspråkiga länder har tvåspråkiga pastorer, som är lokalt anställda och rekryterade, strävande mot att så småningom övergå helt till engelska som kyrkspråk. Det verkar också vara i engelskspråkiga länder, med stor immigration, som samarbetet med den mottagande lutherska kyrkan fungerat bäst. Där var finländarna bara en minoritet av många, som skulle samsas i ett eller flera lutherska samfund.

I den avslutande delen av boken finns en från början självständig rapport om de nya utmaningar som den finska evangelisk-lutherska kyrkan står inför i sitt utlandsarbete. Här görs en analys av fyra europeiska länder med stor finländsk population: Sverige, Tyskland, Holland och Belgien. Dessa kan i sin tur delas in i två grupper, de två förstnämnda har traditionell migration med lång historia av finskspråkigt kyrkligt arbete, medan de två sistnämnda har en kraftigt ökad migration de senaste 20 åren. Rapporten har bearbetats och förkortats, framförallt saknas underlag och referenser, som brukar finnas i vetenskapligt material. Detta gör det svårt för mig att ha kritiska synpunkter på den vetenskapliga metoden, och framförallt urvalet av länder, som för mig verkar väl snävt.

Trots att det är en tunn bok tog den förhållandevis lång tid att läsa. Det beror främst på de många språkliga felen i engelskan. Det är irriterande att behöva sitta med en penna och fylla i ord, eller ändra ordföljd, för att kunna förstå vad författaren vill ha sagt. En av anledningarna till den engelska utgåvan påstås vara att underlätta för de utlandsfinländare som glömt finskan, men då hade det behövts en ordentlig satsning på att